

Detaljplan för
Industriområde Ljungaverk Etapp 1
Västerhångsta 6:122, 6:177 m.fl.
Ljungaverk, Ånge kommun, Västernorrlands län

SAMRÅDSREDOGÖRELSE

Rubricerat detaljplaneförslag har varit föremål för samråd enligt plan- och bygglagen (2010:900) under tiden 2023-10-02 till och med 2023-10-24. Under tiden för samrådet hölls också ett samrådsmöte på Forum i Ljungaverk den 2023-10-10 mellan 18.00 – 20.00.

Detaljplanen omfattade under samrådet hela industriområdet i Ljungaverk. Kommunen har nu valt att dela upp området i två processer. Aktuell samrådsredogörelse behandlar därför enbart de yttranden som rör det aktuella planområdet (etapp 1). Ett fåtal yttranden eller del av yttranden behandlas därför inte i denna samrådsredogörelse utan behandlas i kommande redogörelse för etapp 2.

Syftet med detaljplanen är att inom befintligt verksamhetsområde möjliggöra för nyetablering och utveckling av industrier samt verksamheter. Utöver detta tillkommer tekniska anläggningar för exempelvis elförsörjning av området. Syftet är även att skapa en flexibel detaljplan som håller över tid för att inte låsa området till specifika verksamheter.

Inkomna yttranden som bedöms beröra etapp 1 redovisas och besvaras nedan. Yttranden sammanfattas delvis, men finns i sin helhet som offentlig handling hos kommunledningsförvaltningen, Ånge kommun.

Översiktskarta. Etapp 1 (aktuell plan) markeras i grönt. Etapp 2 markeras i blått.

STATLIGA MYNDIGHETER

LÄNSSTYRELSEN VÄSTERNORRLAND, 2023-10-23

Länsstyrelsens synpunkter på sådant som kan aktualisera prövning

Länsstyrelsen anser att planförslaget saknar redovisning av:

- dess påverkan på riksintresset för kulturmiljövården enligt 3 kap. miljöbalken,
- huruvida det kommer leda till ett överskridande av miljökvalitetsnormerna för vatten enligt 5 kap. miljöbalken,
- dess påverkan på medborgarnas hälsa och säkerhet eller risken för olyckor, översvämning eller erosion.

Länsstyrelsen har därför inte möjlighet att bedöma om det kan komma att bli nödvändigt att överpröva detaljplanen enligt 11 kap. 10 § plan- och bygglagen (2010:900, PBL).

Länsstyrelsens särskilda bevakningsområden

Synpunkter som rör Länsstyrelsens prövningsgrunder enligt 11 kap. 10 § PBL.

Riksintresse kulturmiljövård

Planområdet ligger inom riksintresse för Ljungans dalgång Y7a. Kommunen bedömer att planförslaget inte påverkar riksintressets läsbarhet och inte bedöms inverka på riksintresseområdet på ett betydande sätt. Länsstyrelsen anser dock att kommunen bör utveckla sitt resonemang på vilket sätt detaljplanen inte riskerar att påverka riksintresset för kulturmiljö.

För att säkerställa att vissa av de kulturhistoriskt värdefulla byggnaderna ska skyddas och för att tillkommande bebyggelse i anslutning till kulturhistoriskt värdefulla byggnader ska anpassas reglerar kommunen i plankartan med f, q och k-bestämmelser. Länsstyrelsen ser positivt på att kommunen valt att reglera med bestämmelser för att skydda kulturvärden. Liksom utgångspunkten att byggnadsantikvariskt sakkunnig ska medverka vid bygglov. Länsstyrelsen vill dock uppmana kommunen att överväga om planbestämmelserna är tillräckligt tydligt formulerade för att uppfylla tydlighetskravet. Exempelvis vad som menas med arkitektur i bestämmelsen k1 byggnaden ska bibehållas till sin karaktär vad gäller exteriör och arkitektur. För byggnad med föreslagen q-bestämmelse bör kommunen också överväga att reglera utökad lovplikt för kommande underhållsåtgärder för att säkerställa att ingen förvanskning sker. Har kommunen även övervägt att införa bestämmelse om rivningsförbud för någon av byggnaderna?

Till detaljplanen finns ingen bilagd kulturhistorisk eller byggnadsantikvarisk bedömning av samtliga byggnader inom planområdet. Det framgår heller inte i planbeskrivningen hur och med vilken expertis som bedömningen av byggnadernas värden inom området har gjorts. En sådan bedömning bör lämpligen göras av någon med kulturhistorisk kompetens. Eftersom detta underlag saknas framgår inte om den bebyggelse som inte fått varsamhets eller skyddsbestämmelser besitter kulturhistoriska värden. Med detta i beaktning delar länsstyrelsen inte kommunens bedömning att det utifrån samrådshandlingen går att bedöma att planförslaget inte påverkar riksintressets läsbarhet.

För att säkerställa att de befintliga kulturvärdena omhändertas på ett korrekt sätt anser länsstyrelsen att kommunen bör överväga att hantera frågan i en miljökonsekvensbeskrivning. Se även rubriken Miljöbedömning samt Förorenade områden.

Kommentar: En kulturmiljöutredning har tagits fram efter samrådet och frågan hanteras även i den efter samrådet framtagna miljökonsekvensbeskrivningen (MKB). Planbeskrivningen har utvecklats i sitt resonemang kring riksintresset för kulturmiljö samt skydd av kulturmiljön.

Planbestämmelsen q för skydd av kulturvärden har förtydligats ytterligare utifrån underlaget i kulturmiljöutredningen. I planen regleras även varsamhetsbestämmelse för annexet i nordöst. Kommunen bedömer att rivningsförbud inte är aktuellt för de kulturhistoriska byggnaderna inom planområdet. Föreningar i mark har konstaterats inom stora delar av planområdet. Om föreningar skulle konstateras under eller i byggnader behöver detta åtgärdas vilket kan leda till rivning.

Riksintresse kommunikationer

Detaljplanen ligger i närheten av E14 och innehåller en järnvägskoppling till Mittbanan som båda är av riksintresse för kommunikationer. Länsstyrelsen har inhämtat synpunkter från Trafikverket.

E14

Kommunen planlägger för en flexibel detaljplanen. För att kunna bedöma påverkan på E14 önskar länsstyrelsen en tydligare redovisning av högsta möjliga trafikmängd i korsning väg 531 och E14 om ingen järnvägstrafik är möjlig. Vidare behövs uppgifter om trafikmängder med specificering för tung trafik för att Trafikverket ska kunna bedöma om befintliga kanaliseringar på väg E14 är tillräckliga eller behöver åtgärdas.

Mittbanan

Trafikering mot Ljungaverks driftplats behöver tillförsäkras genom en kapacitetsbedömning/utredning. Det är av stor vikt att trafikeringen inte belastar kapaciteten negativt. Därav behöver de trafikala förutsättningarna utredas ytterligare för att förutsättningarna ska klaras.

Kommentar: Se kommentar på sidan 11.

Miljö kvalitetsnormer för vatten

Detaljplanen är belägen inom två avrinningsområden, Ljungan och Granån.

Beslutade miljö kvalitetsnormer för Granån (WA67373476) är God Kemisk status och God ekologisk status 2027. Idag bedöms den ekologiska statusen vara måttlig. Det är bland annat påverkan av flottledsrensning som bedöms påverka kvalitetsfaktorn Fisk negativt och som gör att statusen är sämre än god. Det behöver därför framgå att detaljplanen inte försämrar möjligheten att nå miljö kvalitetsnormen genom att försvåra åtgärder för att återställa flottledsrensning längs Granån.

Gällande kemisk status saknas underlag för bedömning av de ämnen där tillförseln bedöms öka. Det är därför inte möjligt att bedöma om detaljplanen kan försvåra möjligheten att nå MKN God Kemisk status.

Beslutade MKN för Ljungan (WA77422742) är God Ekologisk Potential 2033 och God Kemisk status. Även för denna vattenförekomst saknas underlag för bedömning av de ämnen som beräknas tillföras från detaljplanens område.

Kommentar: Planbeskrivningen har förtydligats angående detaljplanens påverkan på möjligheten att återställa flottledsrensning längs Granån.

Dagvattenutredningen har kompletterats med information om att det saknas underlag för kemisk status vilket gör bedömningen osäker. Dock bedöms inga ämnen öka efter exploatering enligt detaljplanen efter föreslagna åtgärder. Därför bedöms möjligheten att nå miljö kvalitetsnormerna för vattenförekomsterna inte försämrats.

Strandskydd

Delar av planområdet ligger inom strandskyddat område. Som särskilt skäl för upphävandet av strandskyddet hänvisar kommunen till 7 kap 18 c § p. 1 MB redan har tagit i anspråk på

ett sätt som gör att det saknar betydelse för strandskyddets syften. Länsstyrelsen delar kommunens bedömning att skäl 1 är tillämpligt för upphävande av strandskyddet i aktuellt område.

Hälsa och säkerhet

Ras, skred eller erosion

Länsstyrelsen har inhämtat synpunkter från Statens geotekniska institut (SGI).

Länsstyrelsen bedömer att det underlag som redovisas i planbeskrivningen inte är tillräckligt för att visa att stabiliteten för planområdet är säkerställd. Kommunen behöver visa att hela planområdet har en tillfredsställande stabilitet, för befintliga såväl som planerade förhållanden, det vill säga att området lever upp till nutida krav. Stabiliteten måste vara tillfredsställande för samtliga inom planen förekommande slänter och inte enbart för de områden som ska förses med byggnader. Dessutom behöver stabiliteten för slänter i angränsande områden, som kan påverka planområdet, utredas. En bedömning av eventuell erosions långsiktiga påverkan på stabiliteten av dessa slänter bör också göras.

Länsstyrelsen vill även ge följande medskick. Vid bebyggelse av en vätgasfabrik kan det finnas rörledningar och annan utrustning som är känslig för rörelser i marken. Om syftet med planen är att möjliggöra för en vätgasfabrik bör kommunen säkerställa att risken för sättningar eller andra problem med jordrörelser är acceptabel.

Kommentar: Se kommentar på sidan 11.

Översvämning och dagvatten

Planområdet är högt beläget i förhållande till Ljungan och hotas inte av höga flöden i Ljungan eller Granån. Vad gäller skyfall tar dagvattenutredningen (2023- 08-28) upp problematiken kring de lågpunkter som finns i området. Detta kan styras genom höjdsättning eller hantering via olika dagvattenlösningar. Detaljplanen reglerar inte detta utan i planbeskrivningen beskrivs att hanteringen av riskerna för översvämning och skyfall lämnas till projektering av området. Länsstyrelsen anser dock att kommunen behöver överväga att säkerställa detta redan i planskedet.

Kommentar: Idag finns ingen dagvattenhantering inom planområdet. Vid ny exploatering kommer detta ske i projekteringen av området och redovisas vid bland annat marklov och bygglov. Kommunen bedömer att reglering av höjdsättning av byggnader och marknivåer inom planområdet inte är lämpligt då dessa frågor även kan påverka andra delar av projekteringen som inte är kända idag.

Buller och ljus

Kommunen skriver i planbeskrivningen att industrierna bör utformas så att riktvärdena enligt Naturvårdsverkets rapport Vägledning om industri- och annat verksamhetsbuller innehålls. Bullerfrågan kommer att vidare utredas i miljöprövningen för den verksamhet som avses etableras.

Kommunen skriver i planbeskrivningen att för att minimera påverkan på omgivningen regleras skydd mot störningar i form av ljusföroreningar med en m-bestämmelse. Länsstyrelsen vill påtala att denna bestämmelse saknas i plankartan.

Kommentar: Den saknade egenskapsbestämmelsen att all belysning ska vara nedåtriktad, avskärmad och belysta skyltar ska ha ett fast sken har lagts till inom hela planområdet.

Förorenade områden

Av samrådshandlingarna framgår att en historisk utredning har genomförts vilken visar att verksamheter har bedrivits i området som kan ha bidragit till föroreningar i mark och grundvatten. Vidare framgår det att miljötekniska undersökningar har genomförts som visar

att föroreningar förekommer och att området är i behov av åtgärder innan marken kan användas för det ändamål som detaljplanen avser. Inför granskningsskedet kommer ytterligare miljötekniska undersökningar att genomföras och resultat och eventuella krav på åtgärder kommer att redovisas. Länsstyrelsen förutsätter även att kommunen vid behov reglerar villkor för lov och startbesked.

Länsstyrelsen bedömer att historiken och föroreningsproblematiken är till stora delar belyst i underlaget till planen. Länsstyrelsen anser att följande punkter behöver belystas:

- Länsstyrelsen saknar ett resonemang kring föroreningssituationen i och under respektive byggnad innan det avgörs vad som är lämpligt att bevara. Om byggnader ska bevaras behöver det ha undersökts att de är lämpliga att vistas i. Under byggnaden kan det finnas flyktiga föroreningar som kan tränga in i byggnaden där folk vistas. Av samrådshandlingen framgår inte att även byggnader ska provtas.
- Notera att de tidigare undersökningarna varit relativt begränsade avseende PFAS och dioxin. Ämnena nämns inte heller i planbeskrivningen. Länsstyrelsen vill därför lyfta denna fråga så att den inte glöms bort.
- Förtydliga när utsättning av diken ska göras. Kommer det att ske utifrån den rådande föroreningssituationen eller efter en eventuell sanering?

Länsstyrelsen vill påminna om att inför markarbeten i form av gräv-, schakt- eller anläggningsarbeten eller vid byggnationer ska eventuella föroreningar inte riskera att spridas, byggas in eller lämnas kvar.

Kommentar: I plankartan finns nu bestämmelse om villkor för startbesked för att säkerställa att marken inom planområdet inte överskrider Naturvårdsverkets generella riktlinjer för mindre känslig markanvändning MKM.

Enskilda byggnader har inte provtagits under planprocessen utan detta kommer ske inför beslut om vilka byggnader som ska bevaras och vilka som ska rivas. Planbestämmelsen om villkor för startbesked inbegriper även ändrad användning av byggnader. Vid rivning av byggnader ska det vid det tekniska samrådet framgå om byggnadsmaterialet bedöms vara förorenat.

Provtagningsplanen uppdaterades efter tidigt samråd med Länsstyrelsen. Inför fältundersökningen ingick även PFAS i vatten. Motivering till varför provtagning av PFAS i jord och dioxiner inte gjorts finns att läsa i den översiktlig miljöteknisk markundersökning.

Utsättning av diken kommer ske efter sanering till MKM då sanering måste ske innan marklov kan ges för ändring av marknivåerna.

Brand och explosion

Planens syfte är bland annat att möjliggöra för en vätgasfabrik. I den utredning som bifogas till planen saknas underlag som beskriver mer i detalj vilka risker en sådan verksamhet innebär. Det är därför svårt att bedöma om det föreslagna skyddsavståndet på 100 meter från riskfyllda anläggningsdelar till befintlig bostadsbebyggelse är ett rimligt skyddsavstånd. I MSB:s "Samhällsplanering och riskhantering i anslutning till storskalig kemikaliehantering" används avstånden 250–750 meter vid lagring av 50 ton brandfarlig gas. För att kunna bedöma markens lämplighet anser länsstyrelsen att kommunen bör tydliggöra risker och placering av en vätgasfabrik.

I plankartan regleras m1 marken får inte nyttjas för verksamhet eller upplag som medför brand- eller explosionsrisk för del av planområdet för att skydda befintlig bostadsbebyggelse i söder. Länsstyrelsen anser att det saknas resonemang och ställningstaganden kring riskerna i planområdets nordöstra del. I denna del av planområdet föreslås bland annat område för kombiterminal T1 och område för detaljhandel, H. Där finns även byggnaden med q-bestämmelse och byggnaderna med k-bestämmelser. Kommunen lyfter även i

planbeskrivningen att torget i planområdets nordöstra entré kan bli ett centrum för hela Ljungaverk.

I riskutredningen (2023-05-24) framgår att skyddsvärda objekt inte får placeras inom ett visst avstånd från en riskkälla. Är den av kommunen utpekade skyddsvärda byggnaden (q1) att betrakta som ett skyddsvärt objekt? Länsstyrelsen önskar att kommunen förtydligar detta och resonerar kring lämpligheten att tillåta upplag och verksamhet som medför risk för brand- och explosionsrisk även i direkt anslutning till den byggnaden.

Kommentar: Detaljplanens syfte har ändrats och inkluderar nu inte möjliggörandet av en vätgasfabrik. Syftet med detaljplanen är att inom befintligt verksamhetsområde möjliggöra för nyetablering och utveckling av industrier samt verksamheter. Riskutredningen redovisar förslag på åtgärder för industri och eventuella framtida Sevesoanläggningar.

Planområdet har sedan samrådet delats i två etapper. Utformningen av etapp 2 är inte färdigställd ännu. Planbeskrivningen för aktuell detaljplan (etapp 1) har förtydligats kring ställningstaganden för risker i de nordöstra delarna.

Skyddsvärda objekt som omnämns i riskutredningen omfattar per automatik inte byggnader med skyddsbestämmelse för kulturvärden i detaljplan. Kommunen bedömer i detta fall att riskerna ska bedömas utifrån vilken användning byggnaden har och inte vilket värde den har för kulturmiljön. En utveckling av industriområdet och den gröna omställningen väger tyngre än den enskilda byggnaden.

Skyddsavstånd

Detaljplanegränsen verkar gå in i Trafikverkets vägområde för väg 531 på flera ställen, framför allt runt korsningen med statliga vägar. Länsstyrelsen förutsätter att kommunen justerar aktuell plangräns mot väg 531 vägområdesgräns.

Kommentar: Sedan samrådet har detaljplanen delats. Kommunen bedömer att aktuell del inte inkräktar på Trafikverkets vägområde för väg 531.

Övriga synpunkter

Lämpliga råd om tillämpningen av 2 kap. PBL som länsstyrelsen särskilt vill ge.

Kulturvärden

Fornlämningar

Enligt plankartan kommer inga tidigare ej exploaterade ytor att beröras av det nya planförslaget. De ytor som hade varit av intresse att utreda ur arkeologisk synpunkt anges som naturmark. Länsstyrelsen har ur **arkeologisk** synpunkt därför inget att erinra mot det nya planförslaget.

Gestaltning

Kommunen beskriver att en utveckling enligt planförslaget kommer leda till en förändrad landskapsbild lokalt med tillkommande bebyggelse i större skala. Enligt planbeskrivningen exponeras den nya bebyggelsen från södra sidan Granån och från Folkets husvägen. För att det tydligare ska gå att få en uppfattning över hur landskapsbildens påverkas med den tillkommande bebyggelsen skulle kommunen kunna överväga att inkludera illustrationer i planbeskrivningen. Kommunen skulle även kunna illustrera hur de kulturhistoriskt värdefulla byggnaderna som ska bevaras kan uppfattas i relation till den nya bebyggelsen.

Kommentar: Illustrationer bedöms i detta läge inte kunna ge en rättvis bild av vad som kan komma att byggas inom området. Kommunen har istället beskrivit gestaltningen av området i förhållande till kringliggande bebyggelse i form av exempelvis höjdskillnader.

Naturmiljö

Den naturvärdesinventering (NVI) som är utförd i juni 2023 delar in naturmarken i fem områden med relativt låga klasser vad gäller bedömt naturvärde. Ett lövskogsområde längs Granån bedöms ha lite högre naturvärde och har erhållit naturvärdesklass 3 (påtagligt naturvärde). Tre naturvärdesarter och sex skyddsvärda träd har hittats totalt inom hela planområdet.

Skyddade arter enligt artskyddsförordning

NVI:n ger en övergripande bild men är ingen riktad artinventering. Inga fördjupade artinventeringar är utförda och fågelliv, groddjur och fladdermöss är inte undersökta. I NVI:n nämns observationer av fridlysta och skyddsklassade fåglar. Dessa nämns däremot inte i planen och är inte hanterade.

Det går inte att bedöma vilka naturvärden som finns i vattenmiljöer då det inte är undersökt hur verksamheter kan påverka dessa. Detta behöver hanteras av kommande verksamhetsutövare.

Länsstyrelsen kan på nuvarande underlag inte bedöma om fridlysta arter påverkas av detaljplanen och om åtgärderna kan medföra att artskyddsförordningen aktualiseras. Det är troligt att det finns fridlysta fåglar och groddjur. Det är även möjligt att det finns fladdermöss som är fridlysta. Kommunen behöver antingen undanta alla naturvärdesobjekt från påverkan eller utföra artinventeringar för att påvisa vilka arter som finns. Vid fynd av fridlysta arter behöver detaljplanen anpassas. Det är kommunens ansvar att ta reda på vilka arter som finns i området som ska planläggas.

Slutligen vill länsstyrelsen påtala att oavsett övriga inventeringar så behöver det utredas om och på vilket sätt en skyddsklassad fågelart använder området. Om arten använder området för häckning behöver skyddsåtgärder beskrivas.

Invasiva främmande arter

Enligt naturvärdesinventeringen i detaljplaneområdet framgår att det finns främmande invasiva arter i området, vresros, blomsterlupin och balsampoppel.

Enligt EU-förordning nr 1143/2014 rörande Invasiva främmande arter har ett antal arter pekats ut på en förbudslista. De listade arterna ska hanteras på ett sådant sätt att de inte riskerar att spridas. Det innebär bland annat att jordmassor ska hanteras på ett säkert sätt och att arterna ska bekämpas. Det finns inga uppgifter om att EU-listade arter förekommer i områdena men alla invasiva främmande arter rekommenderas att hanteras på samma sätt som de upptagna på EU:s förteckning.

Vresros och blomsterlupin föreslås även omfattas av nationell lagstiftning för invasiva främmande arter och kan komma att omfattas av liknande förbud som de EU-listade arterna. Mer information hittas på Naturvårdsverkets hemsida.

Kommentar: Inventering av fladdermöss och hussvala har genomförts under februari månad. Resultaten inkluderas i framtagna MKB och i planbeskrivningen.

Naturvärdesobjektet med påtaglig värde har skyddats ytterligare i planförslaget utifrån rekommendationer i MKB. Information om dispens från artskyddsförordningen gällande hussvala har lagt in i planbeskrivningen.

Trafik och parkering

I trafikutredningen (2023-06-26) saknas en jämförelse mot historiska trafikmätningar i närområdet. Utredningen nämner inget om hur trafiken har förändrats över tid, utan konstaterar enbart att personbilstrafiken inte kommer att öka till 2040. Då kapacitetsutnyttjandet ligger relativt nära godtagbar nivå är det av intresse att undersöka hur stort kapacitetsutnyttjandet är utan etableringen. Trafikutredningen skulle även med fördel kunna kompletteras med analyser kring trafikallsträng vid skiftbyten. Då trafikallsträngen är så pass osäker och trafikallsträngsverktyget är känt för att inte ge de bästa trafikallsträngstalen för

industri- och handelsområden vore det sannolikt bra att göra en känslighetsanalys med olika storlekar på alstring.

Oskyddade trafikanter

Vid den nordöstra infarten till planområdet finns ett övergångsställe. Övergångsstället bör upprustas och övervägas att utformas som en gångpassage som hastighetssäkras till minst 40 km/h. Kommunen kan behöva ingå avtal med Trafikverket med anledning av detta.

Kommentar: Se kommentarer på sidan 12.

Miljöbedömning

I undersökningen om betydande miljöpåverkan (2023-08-23) framgår att kommunen ändrat inställning till huruvida planen antas innebära en betydande miljöpåverkan. Under våren 2023 hölls ett avgränsningssamråd med länsstyrelsen inför framtagandet av en miljökonsekvensbeskrivning (MKB). De frågor som lyftes då var framför allt risk men även kulturmiljö, geoteknik, förorenade områden och landskapsbild. Efter avgränsningssamrådet har kommunen kommit fram till att detaljplanen inte innebär betydande miljöpåverkan och ingen MKB har tagits fram.

Länsstyrelsen bedömer att betydande miljöpåverkan, orsakat av planens genomförande, inte går att utesluta utifrån nuvarande underlag till detaljplanen.

Av detaljplanens syfte framgår att avsikten är att ta fram en flexibel detaljplan men samtidigt möjliggöra för en vätgasfabrik. Flera av de i planen behandlade frågorna kommer således att hanteras i kommande miljöprövning då även en specifik MKB upprättas. Att ta fram en detaljplan som både är flexibel samtidigt som den är väldigt specifik eftersom den ska möjliggöra för en vätgasfabrik gör att bedömning av om det är tillräcklig nivå på riskutredningen är komplicerad. En vätgasfabrik kan innebära stora risker som behöver hanteras både i detaljplaneprocessen och i kommande miljöprövning. Inom ramen för vätgasfabriken kommer det med stor sannolikhet att ske en mellanlagring av vätgas, vilket innebär bland annat en explosionsrisk. I detaljplanen föreslås ett skyddsavstånd på 100 meter från riskfyllda anläggningsdelar till befintlig bostadsbebyggelse. Länsstyrelsen ställer sig frågande till om planen har hanterat risker på ett tillräckligt sätt i planhandlingen. Se även rubrik Brand och explosion.

Länsstyrelsen har även lyft att det i samrådshandlingen finns osäkerheter vad gäller påverkan på riksintresse för kulturmiljö samt huruvida det finns arter som omfattas av artskyddsförordningen, se under rubrikerna Riksintresse kulturmiljö och Skyddade arter enligt artskyddsförordningen. Även dessa frågor skulle med fördel kunna hanteras på ett samlat sätt i en strategisk MKB. Fördelen med att ta fram en MKB i planprocessen är att alternativa lokaliseringar prövas tidigt samt att kommunen på ett lämpligt och samordnat sätt kan integrera miljöaspekterna i planen.

Kommentar: En MKB har tagits fram och bifogas till granskningshandlingarna. MKB behandlar aspekterna risk, kulturmiljö och naturmiljö.

Sedan samrådet har även syftet ändrats. Se tidigare kommentar under rubriken Brand och explosion på sidan 6.

Planbestämmelser

Länsstyrelsen vill påtala att när kommunen använder bestämmelser om skydd av kulturvärden (q) kan den som äger en fastighet som berörs ha rätt till ersättning av kommunen för den ekonomiska skada som bestämmelsen medför. Rätten till ersättning gäller endast om bestämmelsen innebär att pågående markanvändning avsevärt försvåras inom den berörda delen av fastigheten. Länsstyrelsen anser att detta bör framgå av planhandlingen samt även hur kommunen avser att hantera frågan gentemot fastighetsägare vad gäller eventuella ersättningsanspråk i enlighet med 5 kap. 26 §, 28 § PBL.

Kommentar: Planbeskrivningen har kompletterats med information om kommuns bedömning av ersättningskraven enligt PBL. Då pågående markanvändning inte försvåras av bestämmelsen om [q₁] skydd av kulturvärden bedömer kommunen att det inte finns grund för ersättningsanspråk.

Vatten och avlopp

Det framgår av planen att planområdet ingår i det kommunala verksamhetsområdet för vatten och avlopp. Länsstyrelsen saknar en bedömning av det kommunala reningsverkets kapacitet att ta emot spillvatten från industriområdet vid planens genomförande.

Kommentar: Planbeskrivningen har kompletterats med en bedömning av reningsverkens kapacitet att ta emot spillvatten. Restvatten från industrin behandlas i kommande miljötillstånd.

LANTMÄTERIET, 2023-11-13

För plangenomförandet viktiga frågor där planen måste förbättras

Fastighetsgränser med osäkert läge som gränisar till planområdet

Planområdesgränsen går enligt plankartan bl.a. i fastighetsgränserna till Västerhängsta 6:168, Västerhängsta 6:172 och Västerhängsta 35:1. De aktuella gränserna saknar både enligt digitala registerkartan och grundkartan inmätta gränspunkter.

Lantmäteriet vill påminna om att detaljplanen inte påverkas om gränsen visar sig ha ett annat läge. Risker med att planlägga utan att ha koll på gränsens rätta läge är att antingen en del av planen ligger inne på grannfastigheten eller att det blir en remsa mellan den planlagda marken och fram till fastighetsgränsen.

I denna typ av fall handlar det om att gränsen är ett objekt av vikt för planbestämmelser enligt HMK Handbok Digital Grundkarta 2021 avsnitt 3.3. När en sådan gräns är osäker är det lämpligt att så snart som möjligt utreda gränsen och göra en gränsutvisning där man letar upp befintliga gränsmarkeringar. Visar sig gränsen vara juridiskt oklar krävs det en fastighetsbestämning för att bestämma dess läge. Läs gärna mer om förbättring av kvaliteten på fastighetsgränser i grundkartan i Lantmäteriets informationsblad.

När gränsens läge är klarlagd är det viktigt att anpassa planen efter eventuella förändringar av fastighetsgränsens läge. Glöm inte att rapportera in eventuella förbättringar av gränspunkters lägesosäkerhet till Lantmäteriet. Är ni osäkra på hur det ska gå till - kontakta Lantmäteriets geodatasamordnare.

Lyssna även gärna på avsnitt 2 av Positionspodden från Geoforum Sverige där dessa frågor diskuteras.

Kommentar: Kommunens noterar Lantmäteriets synpunkter angående fastighetsgränserna. Fastighetsgränserna inom planområdet har stämts av med aktuella förrättningsakter. Bedömningen är att föreslagna regleringar i plankartan inte kommer att påverka grannfastigheterna. För fastigheterna inom planområdet bedöms risken som godtagbar.

Delar av planen som bör förbättras

Ange genomförandetiden i antal år i stället

Genomförandetiden bör i anges i antal år i stället för i antal månader. Enligt 4 kap. 21§ PBL ska genomförandetiden bestämmas till mellan 5 och 15 år. Att ange genomförande tiden i antal månader gör detaljplanen mer otydlig och svårare att förstå.

I de nationella specifikationerna som gäller för digitala detaljplaner vilka ska laddas upp till Nationella geodataplattformen NGP anges visserligen att genomförandetiden ska anges i antal månader i NGP. Vid utformningen av specifikationerna var dock avsikten att:

genomförandetiden i planbestämmelsen och i planbeskrivningen även i fortsättningen ska anges i antal år och omvandlingen från antal år till antal månader ska ske i det dataprogram som kommunen använder för att skapa detaljplanen och ladda upp informationen till NGP.

Kommentar: Genomförandetiden är ändrad till antal år istället för antal månader.

Kontrollera fastighetsgränser av vikt för planläggningen med 0,025 meters lägesosäkerhet

I planförslaget finns det användnings- eller planområdesgränser i samma läge som fastighetsgränser som är inlagda i den digitala registerkartan med mycket god lägesosäkerhet (0,025 meter). Denna lägesosäkerhet kan dock vara missvisande och det är möjligt att dessa fastighetsgränser inte har kontrollerats när lägesosäkerheten sattes.

Vid övergången mellan referenssystemen RT 90 och nuvarande SWEREF 99 transformerades nämligen tusentals gränspunkter över hela landet utan kontroll i fält. Dessa fick lägesosäkerheten 0,025 eller 0,03 meter. Det har i efterhand visat sig att många av dessa punkter till exempel i områden med lokala stamnät kan ha god "intern" lägesosäkerhet, men inte ligga rätt i förhållande till SWEREF 99.

Lantmäteriet uppmanar därför kommunen att vara extra uppmärksam vid planläggning av områden där det förekommer gränser med just lägesosäkerheten 0,025 eller 0,03 meter, och vid behov kontrollera sådana gränser.

Kommentar: se kommentar till Fastighetsgränser med osäkert läge som gränser till planområdet ovan.

Eventuell ersättning för minskning av ga

I planbeskrivning på sidan 47 framgår det att den befintliga gemensamhetsanläggningen Västerhängsta ga:12 bör omprövas. Om gemensamhetsanläggningen ska upphävas alternativt minskas i omfattning bör det framgå att det eventuellt ska utgå ersättning. Enligt 40 a § anläggningslagen ska ägaren till den mark som blir av med belastning av en ga betala ersättning till de fastigheter som deltar i ga:n om det uppkommer en skada. I planbeskrivningen nämns inget om dessa regler som inte är dispositiva och numera gäller när en gemensamhetsanläggning upphävs alternativt minskas i omfattning.

Kommentar: Planbeskrivningen har uppdaterats med information om GA.

STATENS GEOTEKNISKA INSTITUT, 2023-10-16

Enligt 2 kap. 5 § PBL ska bebyggelse och byggnadsverk lokaliseras till mark som är lämpas för ändamålet med hänsyn till bland annat människors hälsa och säkerhet samt med hänsyn till risken för olyckor, översvämning och erosion. Stabilitetsrisker omfattas av dessa krav. Är de faktiska förhållandena sådana att det inte klart och entydigt kan uteslutas risker för att detaljplanens område kan beröras, direkt eller indirekt, av skred eller ras ska stabilitetsutredning utföras innan detaljplan kan antas. Stabilitetsförhållandena ska kartläggas med lägst detaljerad utredningsnivå enligt IEG Rapport 4:2010 alternativt IEG Rapport 6:2008.

SGI bedömer att det underlag som redovisas inte är tillräckligt för att visa att stabiliteten för planområdet är säkerställd. Kommunen behöver visa att hela planområdet har en tillfredsställande stabilitet, för befintliga såväl som planerade förhållanden, dvs att området lever upp till nutida krav. Stabiliteten måste vara tillfredsställande för samtliga inom planen

förekommande slänter och inte enbart för de områden som ska förses med byggnader. Dessutom behöver stabiliteten för slänter i angränsande områden, som kan påverka planområdet, utredas. En bedömning av eventuell erosions långsiktiga påverkan på stabiliteten av dessa släntar bör också göras.

Sammanfattningsvis ser SGI att områdets stabilitet behöver kartläggas i det fortsatta planarbetet. Krävs det åtgärder eller restriktioner ska dessa säkerställas i planen.

Kommentar: Kommunens bedömning kring ras, skred och erosion har förtydligats i planbeskrivningen. I plankartan har mark som inte får bebyggas [prickmark] utökats i söder för att säkerställa avstånd till slänten mot Granån.

TRAFIKVERKET, 2023-10-16

Riksintressen

Planens genomförande kommer att påverka statliga anläggningar, väg E14 ligger ca 2 km från planområdet och utför den huvudsakliga vägtrafikkopplingen till Ljungaverk som ort och vidare till planområdet. Planområdet innehåller också en järnvägskoppling (industrispår) som ansluter till järnvägen Mittbanan. Både E14 och Mittbanan är riksintressen för kommunikationer som kommer att påverkas av den föreslagna exploaterings transporterna.

Det är av stor vikt för Trafikverket att uppskattade trafikmängder, jämfört med dagens situationer, redovisas för att Trafikverket ska kunna bedöma hur stor påverkan det blir på riksintressena.

Eftersom detaljplanen är flexibel och flera scenarios möjliga önskar Trafikverket en tydligare redovisning av högsta trafikmängd i korsning väg 531 med E14 (om ingen järnvägstrafik är möjlig) respektive största möjliga trafikmängd som behöver nyttja Mittbanan (behöver framgå av påverkad utredning).

Om åtgärder är nödvändiga på statlig infrastruktur ska avtal med Trafikverket upprättas. Huvudinriktningen är att åtgärder föranledda av exploateringen ska bekostas av Ånge kommun.

E14

Trafikverket behöver uppgifter om trafikmängder med specificering för tung trafik för att kunna bedöma om befintliga kanaliseringar på väg E14 är tillräckliga eller behöver åtgärdas.

Kommentar: Uppskattade ÅDT till följd av ett genomförande av hela utvecklingen av industriområdet i Ljungaverk (etapp 1 och 2) redovisas i planbeskrivningen samt i tillhörande trafikutredning. Trafikutredningen har utvecklats i resonemanget kring trafikmängder i korsningen väg 531 och E14 samt specificering för tung trafik.

Mittbanan

Trafikering mot Ljungaverks driftplats behöver tillförsäkras genom en kapacitetsbedömning / utredning, där det är stor vikt att trafikeringen inte belastar kapaciteten negativt. De trafikala förutsättningarna behöver därför utredas ytterligare så att förutsättningarna klaras. Angörande tåg ska kunna komma undan så fort som möjligt där man inte belastar linjen i onödig omfattning. Tillgodoses inte ovanstående kan detta inskränka på kapacitetstilldelningen och man kan inte tillgodogöra sig några tåglägen.

Endast anslutning i riktning österut kan medges idag. Ska tågen avgå mot Ånge så måste rundgång ske med lok alternativt att man kan backa ut på linjen. Oavsett är det aspekter som kan inskränka på kapaciteten på huvudspåret och som inte medges i normalfallet.

Förutsättningar som ska beaktas vid nyetablering av industrispår ska även tillgodoses vid en återetablering.

Om det är farligt gods / explosiv vara som ska transporteras behöver utredningen få vetskap om det.

Kommentar: Då möjligheten att nyttja Mittbanan är ett behov för enskilda industrier och verksamheter bedömer kommunen inte det rimligt att utreda trafikering av Ljungaverks driftplats som en del av planprocessen. Detta kommer utredas i senare skede av eventuella exploitörer.

Trafikalstring

Trafikverket saknar en jämförelse mot historiska trafikmätningar i närområdet. Utredningen nämner inget om hur trafiken har förändrats över tid utan konstaterar enbart att personalfrafiken inte kommer öka något till 2040.

Då kapacitetsutnyttjandet ligger relativt nära godtagbar nivå är det av intresse att undersöka hur stort kapacitetsutnyttjandet är utan etableringen.

De har inte gjort något antagande gällande skiftbyte under eftermiddagens maxtimme men nämner tidigare i rapporten att om de anställda arbetar i treskift och samtidigt åker bil blir alstringen en annan (trafikutredningen kap 3.2.1.). Vore bra med ett förtydligande på om planer finns för skift eller inte och om det är ett scenario som bör analyseras. Då trafikstringen är så pass osäker och trafikstringsverktyget är känt för att inte ge de bästa trafikstringstalen för industri- och handelsområden vore det sannolikt bra att göra en känslighetsanalys med olika storlekar på alstring. Vore ännu bättre om alstringstalen på något sätt förankrades eller rimlighetsbedömdes av en insatt part (t.ex. kommunen).

Trafikverket önskar också en motivering av varför kapacitetsberäkningar enbart gjorts för eftermiddagens maxtimme och inte förmiddagens. Detta gäller speciellt för korsningen E14/531 där belastningsgraden är precis under den önskvärda (0,5).

Kommentar: Trafikutredningen har kompletterats.

Trafikstringen är förankrad hos kommunen samt har bedömts mot liknande industriområden. Kapacitetsutnyttjandet utan ett genomförande av detaljplanen finns redovisat i text i trafikutredningen då trafiken endast bedöms öka marginellt till prognosåret.

Oskyddade trafikanter

Tillgängligheten för gång- och cykeltrafik i Ljungaverk består bl.a. av den ca 1 km långa kombinerade gång- och cykelbanan längs Folketshusvägen, väg 531. Vid den nordöstra infarten till planområdet finns ett övergångsställe. Hastigheten på väg 531 förbi planområdet är begränsad till 50km/h.

Eftersom industriområdet är den huvudsakliga målpunkten på den östra sidan av väg 531 bedömer Trafikverket att befintlig gång- och cykelbana är tillräcklig i dagsläget. Det befintliga övergångsstället behöver upprustas och företrädesvis utformas som en gångpassage som hastighets säkras till minst 40 km/h. Skolan som är lokaliserad i förlängningen sydväst om väg 531 nås med fördel från lokalnätet väster om väg 531. Därav anser Trafikverket att det inte är nödvändigt att förlänga gång- och cykelvägen samt anlägga fler passager initialt. Beroende på områdets exploateringstakt och hur personintensiv verksamhet som kommer bedrivas kan gång- och cykelvägar samt gångpassager behöva byggas för att nå och korsa vid de hållplatslägen som blir aktuella.

Behovet av den föreslagna gångpassagen, vid dagens övergångsställe, uppkommer med anledning av industriområdet och är därför en åtgärd som Ånge kommun behöver finansiera.

Kommentar: I dagsläget bedömer kommunen att aktuellt planförslag inte kräver åtgärder på statlig väg. Om detta krävs till följd av framtida exploateringar ska avtal tas fram mellan parterna.

Geoteknik

Eftersom både utfyllnad och schaktning inom planområdet kan påverka Trafikverkets anläggning och områdets byggbarhet och lämplighet i stort efterfrågar Trafikverket en geoteknisk undersökning för området för att kunna bedöma påverkan på våra anläggningar, främst väg 531 i det här fallet.

I underlag som redovisas i planbeskrivningen från 1996 nämns behovet av en geoteknisk undersökning eftersom delar av planområdet innehåller bl.a. lera. Om industriområdet belastas för mycket så kan det påverka omgivande vägnät.

Eftersom området redan är exploaterat och har befintliga in- och utfarter samt järnvägängöring kan man tänka att schaktning respektive utfyllnad inte är aktuellt för framtida exploatering och då behöver det regleras på lämpligt sätt i detaljplanen t.ex. med plushöjder.

Jordartskartan är inte ett tillräckligt underlag för att bedöma markens lämplighet att bygga på samt konsekvenser som ett skred skulle kunna få för t.ex. omgivande vägnät.

Kommentar: Kommunen bedömer att aktuellt planområde (etapp 1) inte kommer påverka Trafikverkets anläggningar (väg 531) vid en exploatering enligt planförslaget på grund av avståndet.

Miljö och hälsa

En bullerberäkning som baseras på bedömd total trafikmängd (dagens samt tillkommande) på väg 531 behöver redovisas i handlingen. Trafikverket behöver säkerställa att ingen närboende påverkas av trafikbuller över gällande riktvärde.

Kommentar: Bullerberäkningar för tillkommande trafik till följd av en etablering kommer ske i samband med tillståndsprocessen när omfattningen av verksamheten är känd.

Dagvatten

Trafikverket bevakar att den statliga infrastrukturen inte påverkas negativt och t.ex. riskerar att översvämmas vid regn och skyfall. Dagens lutningsförhållanden inom området är gynnsamma för väg 531. Vid eventuella framtida schakt och utfyllnader inom området kan lutningsförhållandena ändras. Trafikverket förordar att marknivån höjdregeras i detaljplanen och att ytor för dagvatten (fördröjning / infiltration) etc. preciseras på plankartan.

Kommentar: Kommunen bedömer att reglering av höjdsättning av byggnader och marknivåer inom planområdet inte är lämpligt då dessa frågor även kan påverka andra delar av projekteringen som inte är kända idag. Dagvattenhantering från aktuellt planområde kommer inte att påverka väg 531 negativt.

Skyddsavstånd

Aktuellt detaljplaneförslag ligger i omedelbar närhet till väg 531 som utgör angöringsväg till industriområdet i fler punkter.

Detaljplanegränsen verkar gå in i Trafikverkets vägområde för väg 531 på flera ställen, framförallt runt korsningen med statliga vägar. Trafikverket förutsätter att kommunen justerar aktuell plangräns mot väg 531 vägområdesgräns.

Vi vill uppmärksamma att eventuella skydds/riskreducerande åtgärder som sker till följd av kommunal planering inte ska placeras inom vägområdet, inom säkerhetszonen eller på Trafikverkets fastighet. Riskreducerande åtgärder ska även klaras att uppföras och underhållas inom planområdet och inte från Trafikverkets fastighet.

Byggnadsfritt avstånd att beakta för väg 531 är 12 meter från vägområdet.

Om farligt gods kommer att transporteras på väg 531 behöver skyddsavstånd enl. länsstyrelsens rekommendationer klaras till intilliggande bebyggelse.

Om explosiv verksamhet ska tillåtas inom planområdet behöver ett tillräckligt stort säkerhetsavstånd till trafikanter som färdas längs väg 531 beaktas.

Kommentar: Sedan samrådet har detaljplanen delats i två. Kommunen bedömer att kvarvarande del inte inkräktar på Trafikverkets vägområde för väg 531. Totalt är det bebyggelsefria avståndet från väggkant 20 meter i plankartan.

Säkerhetsavstånd mellan trafikanter på väg 531 och eventuell explosiv verksamhet är minst 90 meter enligt regleringar i plankartan. Eventuell risk för trafikanter på vägen ska utredas i samband med tillstånd för kommande verksamheter.

Avtal med Trafikverket och finansiering av nödvändiga åtgärder på väg och järnväg

Om åtgärder krävs t.ex.:

- för oskyddade trafikanter – hastighetssäkring till 40 km/h på gångpassagen i planområdets nordöstra del,
- för tung trafik korsningsåtgärder på E14 mot väg 531,
- för åtgärder för att återuppta industrispåret kopplat till Mittbanan,
- m.fl.

ska dessa avtalas med Trafikverket.

Kommentar: I dagsläget bedömer kommunen att aktuellt planförslag inte kräver åtgärder på statlig väg. Om detta krävs till följd av framtida exploateringar ska avtal tas fram mellan parterna.

LUFTFARTSVERKET, 2023-10-31

LFV har i egenskap av sakägare för CNS-utrustning inget att erinra mot detaljplanen.

Kommentar: -

KOMMUNALA OCH REGIONALA MYNDIGHETER OCH BOLAG

MEDELPADS RÄDDNINGSTJÄNSTFÖRBUND, 2023-10-31

Den framtagna riskutredning anser räddningstjänsten är bra utförd och belyser många av de sakerna man behöver ta hänsyn till samt saker som behöver hanteras vidare i processen allt eftersom man får mer detaljer kring vad som ska anläggas i området. Detta gäller till exempel punkt 6.2 Riskpåverkan från tillkommande Sevesoverksamhet i riskutredningen där man nämner att det är svårt att i detta skede ta fram mer specifika riskavstånd/skyddsavstånd än de schabloniserade riskhanteringsavstånden som finns i MSB:s vägledning. Här är det därför viktigt att man har med sig i den vidare processen att en mer detaljerad riskutredning behöver tas fram allt eftersom man får mer detaljer och information kring den specifika anläggning som ska anläggas. Denna bör tas fram och finnas med i samband med kommande tillståndsansökningar eller prövningar enligt till exempel Miljöbalken, Seveso eller LBE.

Bra att man belyser att en släckvattenplan behöver tas fram med handlingsplaner och rutiner och räddningstjänsten delar den uppfattningen.

Det är också viktigt att frågan om brandvattenförsörjning finns med i ett så tidigt skede i processen som möjligt då det tänkta industriområdet idag har ont om brandposter och flertalet nya brandposter kommer behövas anordnas i området. Antalet brandposter, flöde på dessa brandposter samt placering på dessa bör samrådats med räddningstjänsten, men en grundläggande inställning att ta med sig är att avstånd och flöde på dessa behöver följa de krav som nämns i Svenskt Vattens publikation P114, för att man ska kunna säkerställa tillgången till brandvatten vid en räddningsinsats samt att räddningsinsatsen ska kunna påbörjas inom en godtagbar tid.

När det gäller tillfartsvägar för räddningstjänsten så nämner man att framkomligheten till och från planområdet är god. För att förtydliga där vill räddningstjänsten bara nämna att man åtminstone behöver ha två olika vägar in till området som är oberoende av varandra och som ligger i olika väderstreck som gör det möjligt för räddningstjänsten att ta sig till området med vinden i ryggen vid ett eventuellt utsläpp på området.

Avslutningsvis kan det vara bra att fundera på är hur det ligger till med så kallade VMA-tutor i området som kan varna de boende i närområdet vid ett eventuellt gasutsläpp, större brand eller annan allvarlig olycka på industriområdet? En kommun kan ansöka på MSB:s hemsida om att det ska sättas upp nya ljudsändare, ifall det inte redan finns tillräckligt i området. Det bör undersökas så man säkerställer att de som finns i området är tillräckligt för att varna de boende i närheten.

Kommentar: Planbeskrivningen har kompletterats med information om Svenskt vattens publikation.

Planförslaget säkerställer två anslutningsvägar till kvartermarken för industri. Vägarna ansluter industrimarken från olika väderstreck.

KOLLEKTIVTRAFIKMYNDIGHETEN I VÄSTERNORRLAND, 2023-10-17

Planområdet ligger söder om Ljungan och nära hållplatserna Ljungaverks skola och Ljungaverks forum. Ca 1 km från ingången till planområdet finns järnvägsstationen Ljungaverk. Infrastruktur för kollektivtrafik finns därmed i anslutning till området.

I planbeskrivningen anges att det är 150 meter till hållplatserna. I det fall området stängslas in kan gångavståndet fördubblas. Men även med det förhållandet är avstånden godtagbara.

I planhandlingen anges att det finns timestrafik med tåg. Norrtåg som trafikerar stationen i Ljungaverk har 2-timmars turtäthet. Övriga tåg stannar inte.

Om arbetspendlingen från Ånge med arbetstider 07.00 – 16.00 ska fungera behöver tur 2 på linje 192 utökas till att gå alla vardagar och inte bara skoldagar. Tur 10 som passerar Ljungaverk 16.15 behöver förlängas från Erikslund till Ånge samt utökas till att gå alla vardagar. För arbete 08.00 – 17.99 saknas pendlingsmöjligheter från Ånge. I det fall flexibel arbetstid tillämpas kan dock pendling med buss eller tåg fungera.

Från Sundsvall, Stöde, Fänsta och Torpshammar saknas idag förutsättningar för arbetspendling för arbetstid 07.00 – 16.00, eller 08.00 – 17.00. För de med flexibel arbetstid finns möjlighet till arbetspendling med Norrtåg mån – fre för arbete 07.30 – 16.30.

Att kollektivtrafikförsörja för arbetspendling vid skiftgång bedöms i nuläget inte vara ekonomiskt möjligt.

Förutsättningar för att rekrytera och behålla personal ökar om möjligheter finns för hållbart resande. En utveckling av kollektivtrafiken är till gagn för både klimatet och för sysselsättningsutvecklingen. Detta i kombination med flexibla arbetstider kan bidra till ett ökat kollektivt resande.

Den regionala kollektivtrafikmyndigheten (KTM) föreslår att planhandlingens faktauppgifter avseende turtäthet med tåg och även avstånden till hållplatser uppdateras utifrån

informationen i detta yttrande. Det finns behov av utökning av busstrafiken både utifrån ett klimat- och ett rekryteringsperspektiv. Därutom instämmer KTM i att GC-anslutning till Järnvägsstationen behöver förbättras. Ett gångavstånd på 1 km motsvarar ca 10 minuters promenad.

Kommentar: Planbeskrivningen har justerat utifrån informationen i yttrandet.

REGION VÄSTERNORRLAND, 2023-10-24

Regional Utveckling har i det här skedet inget att påpeka.

Kommentar: -

VÄSTERNORRLANDS MUSEUM, 2023-10-24

Lagskydd

Området ingår i ett utpekat kulturmiljöområde (Kulturmiljöer i Ånge kommun del 1, Västernorrlands museum YLM 2022/222) och anses vara särskilt värdefullt, enligt PBL. Området omfattas därmed av Plan- och bygglagens krav på varsamt underhåll och förbud mot förvanskning enligt 8 kap. §§ 13, 14 och 17.

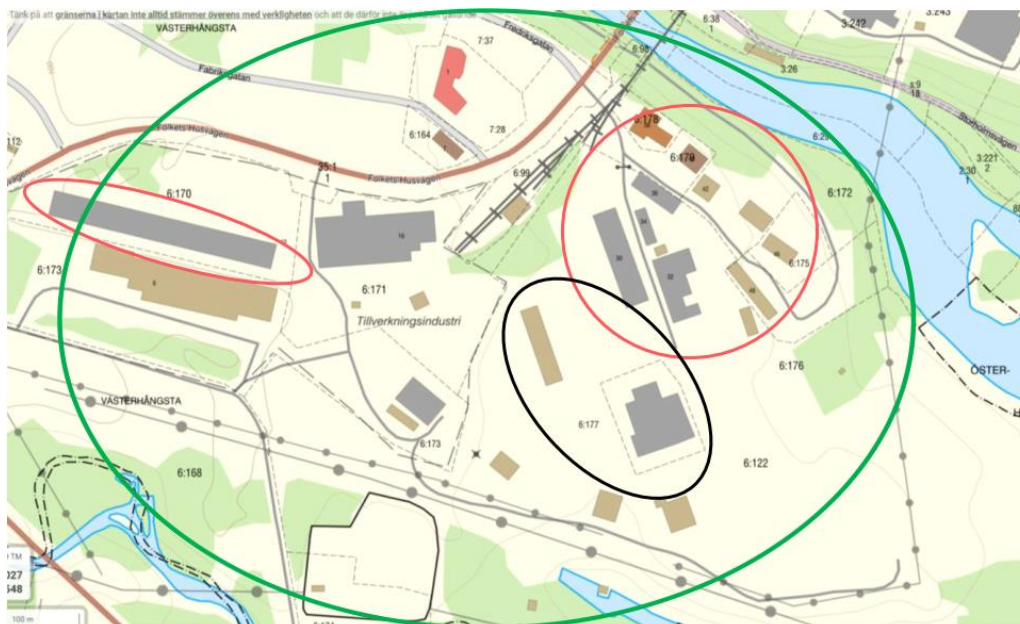
Miljöbalkens krav på att så långt som möjligt skydda landskapsbilden från påtaglig skada i 3 kap. § 6, vilket stället krav på varsam renovering och förbud mot att förvanskning av kultur- och landskapsvärden.

Historik

Ljungaverk med omgivande områden såsom Öster- och Västerhängsta har en lång tradition som genuin jordbruksbygd samt de senaste hundra åren också som industribygd. Fosfatbolagets grundare var bergsingenjören och industrimannen Oscar Fredrik Carlsson, 1844–1916. Han var också initiativtagare till Sveriges kemiska industrikontor. Bolagets första industrier var superfosfatfabriker vid Gäddvik utanför Stockholm, anlagd 1871. Sveriges första större kraftstation anlades i Avestaforsen 1893 och en kloratfabrik vid Månsbo samma år. Våren 1910 påbörjades byggnadsarbetet för anläggandet av en kväveindustri vid Ljungaverk. Den 24 september år 1912 kunde invigningen äga rum. Ljungaverksindustrins grundstenar var vatten, luft och elektrisk kraft. Detta förklarar också läget vid Ljungaverksforsarna där bolaget uppförde ett kraftverk som invigdes år 1912. Tätorten är uppförd efter etableringen av Stockholms Fosfatfabriks Aktiebolag.

I början var tillverkningen helt inriktad på kalciumkarbid och kalkkväve. Råmaterialet var kalk och kol. Kalksten fick man från Gotland och Jämtland. Kalkstenen förädlade man själv på platsen. Genom bränning av kalksten fick man ren kalk som användes till framställning av karbid och kalkkväve. Av karbid fick man acetylen, som används för svetsning. Kalkkvävet användes i jordbruket som kvävegödning. Så småningom kom man att tillverka ammoniak som är en produkt ur ammoniumsulfat. Av enbart ammoniak fick man ammoniumnitrat som tillsammans med kalkstensmjöl gav den så kallade Ljungasaltpetern som användes som konstgödning. Under det senaste världskriget tillverkade man syntetiskt gummi.

Fram till början av 1990 producerade man kiselmetaller och i liten skala magnetitkatoder till kloratelektrolys. Dessa verksamhet är idag nedlagd.

Karta från yttrande: Inringade fastigheter äger höga kulturhistoriska värden (Västernorrlands museum).

Beskrivning kulturfastigheter

Inom industriområdet finns ett flertal välbevarade industribyggnader kvar som minner om den tid man anlade industrin. Konrosbyggnader, mäss, disponentvilla, laboratorium och fabrikslokaler.

Utöver administrativa byggnader och lab. finns flera fabriksbyggnader uppförda i tegel med vacker klassisk tegeldecor. Byggnadernas fasader är dekorativt utformade i klassicistiska detaljer och fönster med spröjs, vilket gör området unikt kulturhistorisk synpunkt och äger särskilt höga kulturvärden. Vid tiden för industrins anläggande var arkitekterna mycket måna om industribyggnadernas utseende. Det var dock medeltidens byggnadsskick som inspirerade senare tidars arkitekter till denna s.k. renässansarkitektur.

Senaste åren har dessvärre flera av fastigheterna rivit eller fått förfalla. Det som finns kvar är därför av största viks att bevara så långt det går.

Bedömning

Området bedöms vara mycket värdefullt ut kulturhistoriskt hänseende. En betydande miljö som berättar om ett av Ånges viktigaste kärnvärden, industrihistorien, som präglat kommunens kulturmiljölandskap de senaste 100 åren. Ljungaverks identitet bygger fortfarande på den viktiga industrin och de historiska spåren ger betydande årsringar i landskapet samt arkitektoniska värden som bidrar till God bebyggd miljö och hållbar utveckling som meningsskapare och bekräftande miljöer.

Den administrativa bebyggelsen samt fabrikslokalerna i sin unika tegelarkitektur äger därmed höga kulturhistoriska och arkitektoniska värden. I föreslagen detaljplan har flera av de administrativa byggnaderna samt en äldre fabriksbyggnad i dekorativ tegelarkitektur, märkts med varsamhet k gäller vilket är mycket bra. Den äldre industribyggnaden har även skyddats med q.

Västernorrlands museum kommer därför med följande kompletterande förslag:

- Hela området (grön cirkel) bör dokumenteras en antikvarisk dokumentation med historik, fotografier och beskrivning som kompensation för senare förlorade

kulturvärden. Det för att bevara förståelsen över områdets ekonomiska betydelse och kulturhistoriska värden.

- Alla byggnader inom de röda ringarna i kartbilden till vänster bör bevaras och skyddas med q och k i detaljplan. Det är några fler är i förslaget, men skulle både fungera som kompensation för kulturvärden, samt säkerställa läsbarheten i områdets historia. Det för att bevara en enhetlig miljö som tydligt kan berätta om Ljungaverks industrihistoria. En mer detaljerad antikvarisk bedömning för vilka skydd som ska ges bör tas fram (k eller q). Byggnaderna för också förses med rivningsförbud r.
- För de byggnader som ska bevaras för en antikvarisk vårdplan tas fram för att trygga en hållbar restaurering och utveckling.

Kommentar: Inför granskningen har en kulturmiljöutredning och MKB tagits fram. Då planområdet har delats i två ingår en mindre del av kulturmiljön i den aktuella planen. Utöver den äldre industribyggnaden (s.k. förrådet) har även den administrativa byggnaden annexet/labbet skyddats med k-bestämmelse.

FÖRETAG OCH ÖVRIGA

STATKRAFT SVERIGE AB, 2023-10-03

Statkraft Sverige bedriver verksamhet vid vattenkraftanläggningarna Järnvägsforsen (uppströmsliggande) och nedströmsliggande anläggningarna Nederede, Skallböle, Matfors samt Viforsen.

Statkraft har inget att invända mot rubricerad detaljplan.

Kommentar: Noterat.

SERVANET AB, 2023-10-17

Fiberoptiska ledningar finns inom området, delvis saknas inmätning. Krävs någon form av flytt av ledningar så måste detta skede i mycket god tid då det är tidskrävande att flytta dessa ledningar. Ett önskemål är att vi blir kontaktade så snart som möjligt om ni bedömer att någon ledning behöver flyttas.

I övrigt inga kommentarer.

Kommentar: Noterat.

SKANOVA AB, 2023-10-03

Skanova har markförlagda teleanläggningar inom detaljplaneområdet. Skanova önskar att så långt som möjligt behålla befintliga teleanläggningar i nuvarande läge för att undvika olägenheter och kostnader som uppkommer i samband med flyttning. Skanova önskar att i ett tidigt skede medverka i planarbetet när detaljplanarbetet börjas och kallas till samrådsmöten för det aktuella området för att kunna samordna nya ledningar. Tvingas Skanova vidta undanflyttningsåtgärder eller skydda telekablar för att möjliggöra exploatering förutsätter Skanova att den part som initierar åtgärden även bekostar den.

Kommentar: Noterat

ELLEVIO, 2023-10-24

Ellevio har luftledning 140 kV regionnät in till befintlig fördelningsstation med ställverk som försörjer befintlig verksamhet med el i planområdet. I planhandlingarna framgår nödvändigt planstöd med E-område för Ellevios befintliga anläggningar och verksamhet. Detaljplanens utökade E-område för Transformatorstation med tillhörande anläggningar motsvarar planerad utbyggnad för att kunna försörja planerad ny verksamhet (vätgasfabrik).

Inom E-området planeras för åskmaster och ställverksportaler som överskrider höjd för byggnadsverk (h1 – högsta nockhöjd är 11 meter). Dessa byggnadsverk är en del av planerad anläggning och vi förutsätter att planhandlingen ändras avseende begränsningsregler för nockhöjd så det inte förhindrar att vi kan bygga dessa.

Ellevio önskar att detaljplanen inte förhindrar markköp där vi planerar att anlägga ställverk inom E-området. Ellevio önskar vara delaktiga i den förändring av fastighetsbildning som planen medför avseende planerad utbyggnad.

Kommentar: I detaljplanen regleras högsta nockhöjd vilket inte omfattar mast eller ställverksportaler då de saknar tak. Nockhöjden omfattar enbart byggnadsverk med tak så som transformatorstationer och teknikhus.

Detaljplanen reglerar inte fastighetsindelningen. Fastighetsbildning för planerad utbyggnad av ställverket sker i lantmäteriförrättning. Förrättningen initieras av exploitören.

MEDVERKANDE

Stina Sahlén, planarkitekt, AFRY

KOMMUNLEDNINGSFÖRVALTNINGEN

Mats Gustafsson

Samhällsbyggnadschef

Claes Rogander

Stadsarkitekt